

การประเมินหลักสูตรจากทฤษฎีการปฏิบัติ

วสันต์ ทองไทย

หลักสูตรมีความสำคัญและจำเป็นสำหรับการจัดการศึกษา เพราะหลักสูตรเป็นสิ่งที่ทำให้จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากหลักสูตรเป็นแผนหรือแนวทางในการจัดการศึกษาให้บรรลุตามความมุ่งหมาย และยังเป็นแนวทางในการวางแผนงานวิชาการ เป็นเครื่องมือในการควบคุมมาตรฐานการศึกษา เป็นสิ่งที่กำหนดความมุ่งหมาย ขอบข่ายของเนื้อหา แนวทางสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อแหล่งการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนการสอน ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า หลักสูตรเป็นเครื่องบ่งชี้ทิศทาง การพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพนั่นเอง ซึ่งการพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพจำเป็นต้องอาศัยหลักสูตรที่มีคุณภาพ คือ เป็นหลักสูตรที่มีความชัดเจน เหมาะสม และมีความสอดคล้องกับบริบทของการนำหลักสูตรไปใช้ กระบวนการหนึ่งที่จะให้ได้มาซึ่งหลักสูตรที่มีคุณภาพนั้น ก็คือการประเมินหลักสูตร เพราะการประเมินเป็นกระบวนการรวบรวมสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร หรือตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร เพื่อนำมาพิจารณา ตัดสินใจ ปรับปรุง แก้ไข หรือพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ

การประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนา ปรับปรุง และตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรซึ่งเป็นกิจกรรมที่ควรเกิดขึ้นทุกช่วงระยะเวลาของการพัฒนาหลักสูตรตั้งแต่ก่อนการพัฒนาหลักสูตร การออกแบบ หรือร่างหลักสูตร ก่อนการนำหลักสูตรไปใช้ ระหว่างการดำเนินการใช้หลักสูตร หลังจากใช้หลักสูตรครบวงจร และการติดตามผลกระทบของหลักสูตร ซึ่งการประเมินแต่ละระยะมีรายละเอียด ดังนี้

การประเมินหลักสูตรก่อนพัฒนาหลักสูตร

ก่อนที่จะมีการพัฒนาหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่งขึ้นมา ผู้ที่คิดพัฒนาหลักสูตรควรจะต้องมีการประเมินสภาพ ปัญหา และความต้องการของการพัฒนาหลักสูตรนั้นเสียก่อนเพื่อเป็นการตัดสินใจว่าหลักสูตรนั้นควรพัฒนาขึ้นมาหรือไม่ จุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรในระยะนี้ก็คือเพื่อดูความต้องการจำเป็นของหลักสูตรที่จะพัฒนาขึ้นมาว่ามีความสอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง นโยบายของการจัดการศึกษา หรือไม่ นอกจากนี้การประเมินหลักสูตรในขั้นตอนนี้อาจศึกษาถึงคุณลักษณะของผู้เรียนที่พึงประสงค์ของหลักสูตรใหม่ หรือโครงสร้างของหลักสูตรที่พึงประสงค์ได้เช่นกัน

การประเมินขั้นออกแบบหรือร่างหลักสูตร

ผลจากการประเมินในขั้นตอนนี้แรกทำให้ผู้พัฒนาหลักสูตรตัดสินใจได้ว่าหลักสูตรนั้นมีความคุ้มค่าที่จะพัฒนาหรือไม่ ถ้าตัดสินใจว่าหลักสูตรที่จะพัฒนานั้นมีความคุ้มค่า และสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นตามสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง นโยบายของการจัดการศึกษาแล้ว ขั้นต่อไปก็คือผู้ที่พัฒนาหลักสูตรจะต้องดำเนินการออกแบบ หรือร่างหลักสูตรขึ้นมา ซึ่งจุดมุ่งหมายของการประเมินหลักสูตรในขั้นตอนนี้ก็คือเพื่อพิจารณาความชัดเจน และความสอดคล้องขององค์ประกอบของหลักสูตรแต่ละองค์ประกอบ ได้แก่ ปรัชญา วัตถุประสงค์ โครงสร้างรายวิชา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล เพื่อให้ได้หลักสูตรฉบับร่างที่มีความเหมาะสมแก่การนำไปใช้ต่อไป

การประเมินหลักสูตรก่อนการนำหลักสูตรไปใช้

เมื่อมีการพัฒนาหลักสูตรฉบับร่างเรียบร้อยแล้ว ก่อนที่นำหลักสูตรไปใช้จริงต้องมีการประเมินเพื่อตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรฉบับร่าง การประเมินหลักสูตรในระยษนี้ต้องกระทำอย่างรอบคอบและมีระบบที่ชัดเจน เพราะผลการประเมินนำมาใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรให้สมบูรณ์ ตรงประเด็น ซึ่งการกำหนดจุดมุ่งหมาย การประเมินหลักสูตรในขั้นตอนนี้เป็นการประเมินความพร้อมก่อนการนำหลักสูตรไปใช้ เช่น ความพร้อมในด้านบุคลากรทั้งจำนวนและคุณสมบัติ ความพร้อมในด้านเอกสารหลักสูตร ความพร้อมในด้านระบบการบริหารจัดการทรัพยากรหรือสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการใช้หลักสูตร เป็นต้น ซึ่งการประเมินหลักสูตรในขั้นตอนนี้ อาจมีการประเมินในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. มีความพร้อมของบุคลากรทั้งในด้านจำนวน และคุณสมบัติหรือไม่
2. การประเมินเอกสารหลักสูตรเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของหลักสูตรและคุณภาพของเอกสารหลักสูตร สามารถชี้แนวไปสู่การจัดการเรียนการสอนได้มากน้อยเพียงใด
3. ระบบการบริหารจัดการ เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของกระบวนการ การใช้หลักสูตรรวมทั้งการนิเทศกำกับ ดูแล
4. ทรัพยากร เพื่อศึกษาด้านความพร้อมเกี่ยวกับงบประมาณ สถานที่ และวัสดุหลักสูตรอื่นๆ ที่เอื้อต่อการใช้หลักสูตรให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

นอกจากนี้ในขั้นตอนนี้ อาจมีการทดลองใช้หลักสูตรฉบับร่าง ซึ่งการออกแบบใช้หลักสูตรฉบับร่างต้องจัดสถานการณ์ให้คล้ายกับการใช้หลักสูตรจริง แต่ขนาดของกลุ่มทดลองที่ใช้ อาจมีขนาดเล็กกว่าและต้องเป็นตัวแทนของประชากรที่ใช้หลักสูตรจริง นอกจากนั้นการทดลองใช้หลักสูตรฉบับร่างต้องจัดให้สอดคล้องกับการวางแผนการประเมินหลักสูตร ด้านระบบบริหารจัดการ และการนิเทศกำกับดูแล รวมทั้งทรัพยากรที่เอื้ออำนวยต่อการใช้หลักสูตร ซึ่งผลจากการทดลองใช้หลักสูตรฉบับร่างนี้จะเป็นการนำผลที่ได้มาทำการวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงหลักสูตรก่อนการนำไปใช้จริง

การประเมินหลักสูตรระหว่างดำเนินการใช้หลักสูตร

การประเมินหลักสูตรระหว่างดำเนินการใช้หลักสูตร หมายถึง การทำให้หลักสูตรมีความกระจ่าง มีความชัดเจนของกระบวนการใช้หลักสูตรในด้านระบบการบริหารและการจัดการหลักสูตร การนิเทศกำกับดูแล และกระบวนการจัดการเรียนการสอน เพราะการใช้หลักสูตรในระยษนี้เป็นการใช้หลักสูตรในภาพกว้าง มีกลุ่มเป้าหมาย สถานที่รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน การประเมินระยษนี้ทำให้ได้ข้อมูลทั้งกว้างและลึก เพื่อใช้ในการตัดสินใจคุณค่าของหลักสูตรได้ประการหนึ่ง การประเมินการเรียนการสอนก็รวมอยู่ในส่วนของการประเมินหลักสูตรระหว่างดำเนินการใช้หลักสูตรด้วย

ประเด็นที่ประเมินระหว่างการนำหลักสูตรไปใช้เป็น การประเมินเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการหลักสูตร ได้แก่ การวางแผนการใช้หลักสูตร การเตรียมความพร้อมของบุคลากรก่อนใช้หลักสูตร การฝึกอบรมบุคลากรเพิ่มเติมระหว่างการใช้หลักสูตร การกำหนดหรือการจัดหาทรัพยากร ส่วนการประเมินในเรื่องการจัดการกระบวนการเรียนการสอน ความรู้ความสามารถของผู้สอน การจัดการในชั้นเรียน การปฏิบัติการสอนของครู

ประสิทธิภาพของวิธีสอนที่นำมาใช้สอน การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียน การสอน การประเมินการนิเทศกำกับดูแล ระบบการนิเทศเพื่อต่อการใช้หลักสูตรมากนักน้อยเพียงใด การนิเทศจากภายนอกและภายใน ได้รับการยอมรับจากการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ซึ่งการประเมินหลักสูตรในขั้นตอนนี้อาจมีการประเมินในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การประเมินระบบบริหารและการจัดการหลักสูตร ผู้บริหารและคณะกรรมการบริหารหลักสูตรควรร่วมมือกับคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร ในการวางแผนสำหรับการประเมินหลักสูตรร่วมกัน เพื่อดูความก้าวหน้าของการใช้หลักสูตรเป็นระยะๆ ว่าจะประเมินผลย่อยในระยะเวลาใด ควรประเมินผลรวบยอดในช่วงระยะเวลาใดของการใช้หลักสูตร การประเมินหลักสูตรในระยะนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำมาอธิบายความก้าวหน้า และนำมาใช้สำหรับการแก้ไขจุดบกพร่องของการใช้หลักสูตร เช่น การวางแผนการใช้หลักสูตร การกำหนดหรือจัดหาทรัพยากร การบริหารงบประมาณ การใช้หลักสูตร การฝึกอบรมเพิ่มเติม ระหว่างการใช้หลักสูตร สิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้หลักสูตรให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่จำเป็นมีอะไรบ้าง

2. การประเมินการจัดกระบวนการเรียนการสอน จุดเน้นหลักของการประเมินส่วนนี้เป็นสิ่งสำคัญของกระบวนการใช้หลักสูตร แต่ไม่ได้หมายถึงการประเมินหลักสูตรทั้งหมด แต่เป็นส่วนหนึ่งของระบบการประเมินหลักสูตร การประเมินกระบวนการเรียนการสอนส่วนนี้ต้องมีการวางแผนและกำหนดขอบข่ายของการประเมินให้รอบคอบ มีความชัดเจน ด้วยการใช้วิธีการประเมินทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ สิ่งที่มีมุ่งเน้นในการประเมิน ได้แก่ ครูผู้สอนมีความมั่นใจในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรนี้มากนักน้อยเพียงใด การนิเทศการสอนเพื่อช่วยเหลือผู้สอนมีคุณภาพและได้รับการยอมรับจากผู้สอนมากนักน้อยเพียงใด การสนับสนุนจากฝ่ายบริหารด้านการจัดการเรียนการสอน การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน การจัดการเรียนการสอนของผู้สอน การฝึกอบรมเพิ่มเติม วิธีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนมีความชัดเจนเหมาะสม ผลการประเมินสามารถอธิบายความก้าวหน้าของผู้เรียน

3. การประเมินระบบการบริหารและวิธีการนิเทศกำกับดูแลเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร ผลการประเมินหลักสูตรส่วนนี้ช่วยสนับสนุนการใช้หลักสูตรให้ได้ผล สิ่งที่มีมุ่งเน้นในการประเมิน ได้แก่ การนิเทศจากภายนอกที่มีระบบและเป็นประโยชน์ต่อการใช้หลักสูตรเพียงใด ผู้บริหารมีวิธีการนิเทศภายในเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรอย่างไร และมีวิธีการใดทำให้การนิเทศมีประสิทธิภาพ การนิเทศภายในและภายนอกประสานสอดคล้องสัมพันธ์กันทำให้เกิดผลการใช้หลักสูตรบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่

4. การประเมินผลผลิตของหลักสูตร การประเมินหลักสูตรส่วนนี้เพื่อต้องการอธิบายพัฒนาการการเรียนรู้ของผู้เรียน ที่เป็นผลมาจากการใช้หลักสูตรในแต่ละช่วง รวมทั้งการประเมินรวบยอดเพื่อดูผลในช่วงสุดท้าย เมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้ทำกิจกรรม ตามขั้นตอนครบกระบวนการใช้หลักสูตร นอกจากการประเมินผลผลิตของหลักสูตรโดยตรง อาจสอบถามความคิดเห็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร และผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชนว่ามีอะไร และจะมีแนวโน้มให้เกิดในเรื่องใดอีก

การประเมินหลังจากการใช้หลักสูตรครบวงจร

เมื่อใช้หลักสูตรครบตามกระบวนการแล้ว การใช้หลักสูตรแต่ละหลักสูตรใช้เวลาอย่างน้อยแตกต่างกันไป ในขณะที่มีการใช้หลักสูตร สภาพของสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ความจำเป็นต้องประเมินหลักสูตรทั้งระบบ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร รวมทั้งการมีทรัพยากรจำกัด ทำให้การบริหารและจัดการทรัพยากรในการใช้หลักสูตรให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ผลการประเมินนำไปเป็นข้อมูลสำหรับการของบประมาณเพื่อการจัดการศึกษาต่อไป ให้มีความพอเพียงเพื่อคุณภาพของการจัดการศึกษา

การประเมินหลักสูตรทั้งระบบ เช่น การประเมินองค์ประกอบด้านต่างๆ ของหลักสูตรทั้งหมด คือ เอกสารหลักสูตร วัสดุหลักสูตร เช่น เอกสาร ตำรา คู่มือครู แบบเรียน แบบฝึก บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร เช่น ผู้บริหาร ครู นักเรียน ศึกษานิเทศก์ ผู้เชี่ยวชาญ สภาพการใช้หลักสูตรด้านการบริหาร การจัดการกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศกับดูแล การประเมินการเรียนการสอน รวมทั้งสภาพแวดล้อม ที่เป็นตัวบ่งชี้การอธิบายคุณภาพผลผลิตของหลักสูตร

แนวทางการประเมินหลักสูตรทั้งระบบนี้ ผู้บริหารหลักสูตรอาจต้องประสานงานกับคณะกรรมการประเมินหลักสูตรจากภายนอก ร่วมกันวางแผนการประเมินกับคณะกรรมการประเมินหลักสูตรภายใน โดยพิจารณาจุดมุ่งหมายและขอบข่ายการประเมิน เลือกรูปแบบการประเมินหลักสูตร ให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของการประเมิน เลือกคณะกรรมการประเมินหลักสูตร โดยการแบ่งวิธีการประเมินออกเป็น 2 ส่วนคือ

1. การประเมินตนเองหรือการประเมินภายใน โดยการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินหลักสูตร เช่น ครูผู้สอน ผู้เรียนได้มีการประเมินตนเอง การประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน การประเมินโดยครูผู้สอนเพื่อเปรียบเทียบอธิบายผลสัมฤทธิ์ได้ถูกต้อง การประเมินเอกสารหลักสูตร คู่มือครู แบบเรียน และการใช้หลักสูตรโดยภาพรวมทำการประเมินโดยผู้สอน
2. การประเมินจากบุคคลภายนอก โดยมีจุดมุ่งหมายของการประเมินเฉพาะด้านขององค์ประกอบหลักสูตรเพื่อคุณภาพรวมของระบบหลักสูตร

การประเมินผลกระทบของหลักสูตร

หลังจากได้มีการนำหลักสูตรไปใช้จนเสร็จสิ้นแล้ว ขั้นตอนต่อไปอาจมีการประเมินผลกระทบของหลักสูตร โดยมีจุดมุ่งหมายของการประเมินเพื่อดูว่าเกิดผลกระทบอะไรบ้างมาจากหลักสูตร โดยพิจารณาทั้งในด้านบวกและด้านลบ เช่น ดูว่านักเรียนที่จบจากหลักสูตรสามารถสอบเข้าศึกษาต่อได้มากน้อยเพียงใด และมีผลการเรียนเป็นอย่างไร หรือดูว่าบัณฑิตที่จบสามารถสร้างสรรคผลงาน หรือมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในสังคมมากน้อยเพียงใด

หลักเกณฑ์ในการประเมินหลักสูตร

เนื่องจากการประเมินหลักสูตรเป็นสิ่งที่มีความละเอียดอ่อน ดังนั้นผู้ที่ทำหน้าที่ประเมินหลักสูตร จำเป็นต้องยึดหลักการที่สำคัญในการประเมินหลักสูตรเพื่อให้การประเมินผลหลักสูตรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหลักเกณฑ์ในการประเมินหลักสูตร มีดังนี้

1. มีวัตถุประสงค์ในการประเมินที่แน่นอน ชัดเจนว่าประเมินหลักสูตรไปเพื่ออะไร

2. มีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เชื่อถือได้ โดยมีการเครื่องมือ กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล และเกณฑ์ที่เชื่อถือได้
3. ข้อมูลเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการประเมินผล ดังนั้นข้อมูลที่ได้มาจะต้องถูกต้อง เชื่อถือได้ และมากพอที่จะใช้ประเมินหลักสูตร
 4. มีขอบเขตในการประเมินหลักสูตรที่แน่นอนชัดเจน
 5. ประเด็นของเรื่องที่จะประเมินอยู่ในช่วงเวลาของความสนใจ
 6. การวิเคราะห์ผลการประเมินต้องกระทำอย่างระมัดระวังรอบคอบ และมีความเที่ยงตรง
 7. การประเมินหลักสูตรควรใช้วิธีการประเมินหลากหลายวิธี
 8. มีเอกภาพในการตัดสินใจผลกาประเมิน
 9. ผลต่าง ๆ ที่ได้จากการประเมินควรนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรทั้งในด้านการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ได้หลักสูตรที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

ขั้นตอนในการประเมินหลักสูตร

การประเมินหลักสูตรเป็นกระบวนการในการพิจารณาคุณค่าของหลักสูตรโดยใช้กระบวนการที่เป็นลำดับขั้นตอน ซึ่งขั้นตอนของการประเมินหลักสูตรมีดังนี้

1. ขั้นกำหนดคำถาม วัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายในการประเมิน การกำหนดคำถาม และจุดมุ่งหมายในการประเมินเป็นขั้นตอนแรกของการกระบวนการในการดำเนินประเมินหลักสูตร ผู้ประเมินหลักสูตรต้องกำหนด วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการประเมินหลักสูตรให้ชัดเจนว่าประเมินเพื่ออะไร ในส่วนใด ด้วยวัตถุประสงค์อย่างไร เช่น ต้องการประเมินเอกสารหลักสูตรเพื่อดูความถูกต้อง ความสมบูรณ์ และสามารถนำไปใช้ได้มากน้อยเพียงใด การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินที่ชัดเจนทำให้สามารถกำหนดวิธีการ เครื่องมือ และขั้นตอนในการประเมินได้อย่างชัดเจนถูกต้องด้วย และยังทำให้การประเมินหลักสูตรดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และถูกต้องเป็นที่น่าเชื่อถือ
2. ขั้นกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการที่จะใช้ในการประเมินผล การกำหนดเกณฑ์และวิธีการประเมินเปรียบเสมือนเข็มทิศที่จะนำไปสู่เป้าหมายการประเมิน เกณฑ์การประเมินจะเป็นเครื่องมือบ่งชี้คุณภาพในส่วนของหลักสูตรที่ถูกประเมิน การกำหนดวิธีการที่จะใช้ในการประเมินผลทำให้เราสามารถนำเดินการไปตามขั้นตอนได้อย่างราบรื่น
3. ขั้นสร้างเครื่องมือ และกำหนดวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน หรือเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่จะทำให้ผลการประเมินนั้นน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินหรือเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน หรือเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นมีหลายอย่าง ซึ่งผู้ประเมินต้องเลือกใช้และสร้างอย่างมีประสิทธิภาพ มีความเที่ยงตรง และน่าเชื่อถือได้
4. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นผู้ประเมินต้องเก็บรวบรวมข้อมูลตามขอบเขตและระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้ ในบางครั้งอาจต้องอาศัยผู้อื่นในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนั้นจึงต้อง

พิจารณาถึงความเหมาะสมของผู้ที่จะมาช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วย เพราะผู้เก็บรวบรวมข้อมูลมีผลต่อความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้มาด้วยเช่นกัน

5. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ในขั้นนี้ผู้ประเมินจะต้องกำหนดวิธีการจัดระบบข้อมูล พิจารณาเลือกใช้สถิติที่เหมาะสม แล้วจึงวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเหล่านั้น โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้เพื่อการแปลความหมาย

6. ขั้นสรุปผลวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผลการประเมิน ในขั้นนี้ผู้ประเมินจะสรุปและรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นต้น ผู้ประเมินจะต้องพิจารณารูปแบบของการรายงานผลว่าควรจะเป็นรูปแบบใด และการรายงานผลจะมุ่งเสนอข้อมูลที่บ่งชี้ให้เห็นว่าหลักสูตรมีคุณภาพหรือไม่ เพียงใด ส่วนใดบ้างที่ควรปรับปรุงแก้ไข หรือยกเลิก

7. ขั้นนำผลที่ได้จากการประเมินไปพัฒนาหลักสูตรในโอกาส

ตัวอย่างผลการประเมินหลักสูตร

ตารางที่ 1 คุณลักษณะของบัณฑิตตามการรับรู้ของบัณฑิต และตามความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชา

รายการ	ความเหมาะสมตามระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ที่แยกตามกลุ่มผู้ตอบ		
	บัณฑิต	ผู้บังคับบัญชา	สรุป
1.มีความสามารถเผยแพร่ความรู้	มาก	มาก	มาก
2.มีความสามารถในการทำวิจัย	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
3.สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้	มาก	มาก	มาก
4.สามารถคิด เขียน และวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ	มาก	มาก	มาก
5.มีทักษะในการใช้ภาษาต่างประเทศ	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง

จากตารางผลการประเมินคุณลักษณะของบัณฑิตที่จบจากหลักสูตรพบว่า ในด้านความสามารถเผยแพร่ความรู้ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และสามารถคิด เขียน และวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่วนในด้านมีความสามารถในการทำวิจัย และมีทักษะในการใช้ภาษาต่างประเทศนั้นผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นควรมีการพัฒนาให้บัณฑิตมีความสามารถในการทำวิจัย และมีทักษะในการใช้ภาษาต่างประเทศให้มากขึ้น

การประเมินหลักสูตรเหมือนเป็นกระจกที่สะท้อนภาพต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับทุกขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรทั้งการตัดสินใจก่อนพัฒนาหลักสูตร ขั้นยกร่างหลักสูตร ขั้นก่อนนำหลักสูตรไปใช้ ขั้นระหว่างการพัฒนาหลักสูตรไปใช้ ขั้นใช้หลักสูตรเสร็จสิ้นแล้ว และการประเมินเพื่อดูผลกระทบของหลักสูตร ทั้งนี้เพื่อให้เห็นทั้งข้อดีและข้อที่ต้องปรับปรุงแก้ไข เพื่อการตัดสินใจการปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรให้มีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- วสันต์ ทองไทย. 2549 . การประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิตและวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ (หลักสูตรปรับปรุง 2545). กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. 2546. กระบวนทัศน์การพัฒนาหลักสูตรใหม่. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุนีย์ ภูพันธ์ุ. 2546. แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ ฯ : ดวงกลมสมัย.
- Choate, joyce S. 1992. Curriculum – based Assessment and Programming. 2nd ed. Needham Heights MA: Allyn and Bacon.
- Worthen.,B.R. Sanders, J.r. & Fitzpatrick, J.L. 1997. Program Evaluation : Alternative Approach and Practical Guidelines. 2nd ed. New York: Longman.